

LOON OP ZAND ± 1600 ONDER STAATS GEZAG GEKOMEN

De geschiedschrijvers zijn niet eenstemmig in hun oordeel over de overgang van Loon op Zand van het Spaanse naar het Staatse gezag. De historieschrijver Mr. J. H. van Heurn stelt de verovering van Loon op Zand door de in Staatse dienst zijnde prins van Hohenlo, in het jaar 1587. De historicus pastoor Schutjes zegt dat die prins twee maanden later, het kasteel moest ontruimen voor de bevelhebber in Spaanse dienst graaf von Mansfeld. Nog in 1590, aldus Schutjes, zou sprake zijn van de verovering van dat kasteel.

Enige maanden geleden trof ik in het schepenprotocol van Loon op Zand een akte aan, welke de inname stelt op rond het jaar 1600. Volgens die schepenakte zou het kasteel zijn ingenomen ten tijde dat de markies Spinola opperbevelhebber was van de Spaanse troepen in Brabant. Generaal Spinola kreeg in 1602 van koning Filips III van Spanje een bepaalde opdracht. Het zou ook omstreeks die tijd zijn geweest dat deze markies het opperbevel der Spaanse troepen in de Nederlanden verkreeg. De schepenakte spreekt over een voorval hetwelk 95 jaar eerder was geschied. Zou men een beetje wantrouwend staan ten opzichte van de inhoud dier akte, dan staat daar tegenover, dat de daarin genoemde Dirck van Grevenbroeck in 1633 nog schepen was in zijn woonplaats en dat er ook van zijnentwege ruimschoots gelegenheid heeft bestaan om deze met veel onheil geschied zijnde verovering van Loon op Zand, vele malen aan zijn talrijk nakroost te vertellen, waarbij ongetwijfeld steeds de naam Spinola zal zijn genoemd.

Het waren niet de Spanjaarden die het kasteel verwoestten. Neen, uit de akte welke ik hierna in extenso zal laten volgen, blijkt duidelijk dat het kasteel na de inname werd verwoest door de Staatse troepen ¹⁾. Ook de huizen in de nabijheid daarvan ondergingen al of niet kwaadschiks hetzelfde lot.

Ik laat de inhoud van de desbetreffende schepenakte thans volgen.

Compareerde voor schepenen der heerlijkheijt Venloon Willem van Hasselt out omtrent twee en seventigh jaren, Aert Adriaen Hamers out omtrent vijff en tachtigh jaren, Dirck Rynderse Nauwen out omtrent acht en veertigh jaren, Gijsbert Adr(iaan) van den Hoven out vijff en vijftigh jaren, Cornelis Haensbergen out drie en tseventigh jaren, Jan Adriaan Hamers out vijff en sestigh jaren, alle personen staende ter goeder naem en faem de welke ter requisitie en versoecke van de heer Aelbertus Ferdinand d'Immerselle grave van Bouckhoven als heere van Loon etc. hebben getuyght en verclaert waer en waerachtigh te wesen dat sij deponenten van hare ouders en voorouders verscheijde malen hebben hooren seggen dat omtrent den jare sestien hondert als wanneer de Marcies Spinola als generaal het comando in Brabant over het leger van den Coninck van Spanje voerde, het Casteel van Venloon als doen is belegert geworden door de crijgsmacht van Haar Ho: Mo: de Heeren Staten Generaal die het selve Casteel naer eenige resistentie stormenderhant hebben ingenomen en bemachtight dat het selve Casteel naer het bemachtigen als doen met alle de huysen soo omtrent het casteel als aende Kerckstraet staende t'eenemael sijn geruineert uytgeplondert en affgebrant dat in die tijt het voorschrevene een vlucht en schuijplaets is geweest voor alle de inwoonders

en hare goederen die in en omtrent de voorschreve heerlijkheit in die tijd waren woonende. Verklarende sij deponenten verders dat voor soo veel als haer deponenten van hare ouders is bericht dat heer Dirck Raessen van Grevenbroeck ²⁾ grootvader van Dirck Rijnderse Nauwen een der deponenten in desen in de voorschreven destructie aen obligatien meubelen en Contante penningen omtrent de tachtigh duysent gulden heeft komen te verliezen dat als doen mede in deselve destructie sijn komen te verbranden alle de charters papieren en documenten soo wel die aen het verschreven huys en heerlijkheid als aende secretarije waren concernerende Gevende voor redenen van welwetenschap dat op de secretarije van Venloon geen oudere protocolle off andere documenten gevonden werden dan voorschreven staet en als oomen genootsaecht is de waerheit getuijgenisse te geven soo hebben wij desen als daertoe versocht sijnde niet kunnen weygeren bereijst sijnde tselve tot allen tijden met eeden nader te bevestigen.

Aldus gedaan en gepasseert op den 5 december 1695. Present van Hasselt en van Boxtel (schepenen) ³⁾.

(get.) Huijbert van Boxtel
Vught.

(get.) Willem v. Hasselt.
A.J.L. v. BOKHOVEN

¹⁾ Vergelijk in dit opzicht mijn bijdrage „De lotgevallen van de Oudheusdense parochiekerk” in het heemkundig maandschrift Met Gansen Trou, jrg. 24 (Ao. 1974), blz. 58

²⁾ Zijn vader Raas van Grevenbroeck was schout van Loon op Zand (1566-1567). Zijn grootvader paternel was Bonaventura van Grevenbroeck, schout van Mierlo (1535) en bastaardzoon van Jhr. Raas van Grevenbroeck, heer van Mierlo tot zijn overlijden op 29 september 1532.

³⁾ Rijksarchief Den Bosch; Loon op Zand R. 87, ongefolieerd.